

Verbouwings- en restauratieplan

Stoven- en Tapijthuis

Index

1. Een woonhuis	pagina 2
2. Geschiedenis en huidige staat	pagina 3
3. Verbouw	pagina 4
Weer en waterdicht zetten	pagina 4
Waardstelling van het bebouwde	pagina 5
Beeldbehoud	pagina 5
Monumentwaarden	pagina 6
Bouwonderdelen	pagina 6
A. Authentiek herstel	pagina 7
B. Verbeteren thermische schil	pagina 9
C. Installaties	pagina 12
D. Reversibele afbouw	pagina 14
Energienutraal	pagina 15
4. Onderbouwende bijlagen	pagina 16
5. Ruimtebeschrijvingen	pagina 17
6. Kleur- en materiaallijst	pagina 20

1. Een woonhuis

■■■■■■■■■■ hebben het monument naast de Goudse Sint Janskerk aangekocht om er een ruim en toch knus gezellig gezinshuis van te maken. Met het behoud van de hoogwaardige historische elementen. Daarvoor dient het complex, na jaren van inregenen, te worden hersteld. Dat laatste uiteraard mits financieel haalbaar. Zij gaan er daarbij vanuit dat het huis (ten dele) kan worden verduurzaamd.

De directe omgeving, Molenwerf, Achter de Kerk, Vroesenhuistuin, Erasmuspark, Groeneweg, Speelplaats Casimirschool en de verkeersvrije binnenstad, biedt de kinderen de ruimte om in de directe omgeving buiten te verblijven. Bewoners zien in de plek naast de Sint Janskerk genoeg water en leefruimte, die hun oude diepe tuin compenseert. Het is wel belangrijk dat er een tuinkamer met privacy komt, om (half) buiten te kunnen eten. Toekomstige bewoners kijken ernaar uit meer en vaker door de historische binnenstad te struinen/ te peddelen, dan zij nu al doen vanaf de Goudse Krugerlaan.

Plan van eisen (algemene wensen) voor het woonhuis:

- monumentale woonruimte met open keuken
- 4 kinderkamers
- extra slaapkamer (logeerplek/pleegkind/werkkamer)
- badkamer
- ouder slaapkamer liefst met douche en eventueel wc
- entresol/balustrade met intiem plekje/ of net op om op hoogte een boek te lezen
- grote eettafel, knus ondanks de grote open ruimte
- knusse zitplekjes in of bij de ramen
- vleugel voor huiskamerconcerten en sfeer
- bank 6p, tv kijken, spelletjes doen, kachel
- buitenruimte/ tuinkamer

- comfortabel, betaalbaar en energiesociaal

2. Geschiedenis en huidige staat

Het vrijstaande pand, wat nu de naam Tapijthuis draagt, stond origineel los, maar bestaat nu uit een hoofdvertrek met kap en twee aangesloten bijgebouwen. Het hoofdvertrek is waarschijnlijk gebouwd rond 1475 voor kerk-gelieerd gebruik. De grote luxueus uitgevoerde kozijnen met wellicht glas-in-loodramen, de vijf karakteristieke boogramen aan de Noordzijde en de open inrichting doen dit vermoeden. Het huis was dus gericht en verbonden aan de naastgelegen kerk en had een ontmoetingsfunctie. De historische ingang, in het midden aan de nu achterzijde, is nu een binnendeur geworden, die half is weg gepleisterd. Al laat de oorspronkelijke functie en invulling van het pand veel te raden, is het inmiddels wel duidelijk dat het pand in haar geschiedenis vele functies heeft gekend. De wisselende gevelindelingen en de weggehaalde tussenverdieping-vloertjes/ trappen bevestigen dit; zo ook de archieven. Alleen over het gebruik in de laatste twee eeuwen (vanaf rond 1800), is feitelijke informatie overgeleverd. Het pand is over de eeuwen grote perioden (decennia) leegstaand geweest. Opvallend detail is de positie van de grote vuurplaats in het hoofdvertrek.

In het Bouwhistorische onderzoek op pagina 25 spreekt [REDACTED] over het langdurig uitblijven van het noodzakelijk onderhoud. *“Op 21 augustus 1970 wendde de Dienst Openbare Werken van de gemeente Gouda zich tot de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (RdMz) met de vraag naar de subsidiemogelijkheden bij een herbestemming tot een bistro. Schetsen hiervan zijn gemaakt door [REDACTED] Op 21 oktober 1970 beantwoordde de RdMz deze vraag positief op voorwaarde van een volledig restauratieplan. De gemeente heeft daarop een globale kostenraming laten maken (gemeentewerken), waaruit bleek dat de restauratie een bedrag van f 725.000,- zou vergen. In antwoord hierop vroeg de directeur Monumentenbeheer van de RdMz alsnog een uitgewerkt plan.”* Het noodzakelijke achterstallige onderhoud is sindsdien (nog) niet weggewerkt.

3. Verbouw

Om tot een gedegen verbouwplan te komen (plan van aanpak) zijn eigenaren gestart met een viertal onderzoeken: houtrot, gevel, DuMo verkenning en calculatie achterstallig onderhoud. Vervolgens zijn afgelopen drie kwart jaar nog tal van onderzoeken uitgevoerd om meer specifieke onderdelen te achterhalen. Als gevolg hebben eigenaren langzaam grip op het Rijksmonument gekregen en de voor u liggende verbouwaanvraag voorbereid samen met restauratie-architect [REDACTED]

Voor u ligt het plan om de bebouwing adres Molenwerf 9 verder te herstellen en als woonhuis geschikt te maken. Ruim een half jaar geleden heeft bouwhistoricus [REDACTED] alle monumentwaarden in kaart gebracht. [REDACTED] dicht uitzonderlijke monumentwaarden toe aan de kozijnen, houten gebinten, korbelen, kappen en gevels van het Tapijthuis en het aangebouwde Stovenhuis.

Bij de transformatie tot een woonhuis, worden de gebouwen op het perceel zowel hersteld als de energieprestaties en het wooncomfort verbeterd. Het laatste omvat ook het opstellen en realiseren van een verwarm-, ventilatie- en energieplan, waarmee de monumentwaarden tot in de eeuwigheid kunnen worden behouden. Restauratie-architect [REDACTED] blaast met dit plan nieuw leven in het Stoven- en Tapijthuis. De bijgevoegde Houtrot inspectie, het DuMo Rapport en de Bouwhistorische Verkenning dragen veel gedetailleerde beschrijvingen per onderwerp/ thema. Onze werkwijze en aanpak zijn een logisch verlengde op de eerdere onderzoeken.

Weer en waterdicht zetten

De originele kap, gedateerd rond 1750, siert sinds een maand weer rijkelijk op het middeleeuwse huis. Momenteel wordt ook het dakje van het Stovenhuis waterdicht gemaakt, net zoals alle gevelaansluitingen. Sinds 1920 is er verdergaande inwatering gaande in het Stoven- en Tapijthuis. De (boeren)kap zonder dakbeschot dichtte de voorgaande eeuw de muurplaten, gevels en ruimten niet (meer) goed af onder andere door het opbollen van de gevels. Er is met een extra plaat, waterdichte damp-open folie en nieuwe tengels en panlatten de kap opnieuw opgebouwd.

Alle houtwerk is in verband gebracht en het houtrot is, indien noodzakelijk vervangen/ hersteld. De originele sporen van 7 cm hebben grotendeels nieuwe panlatten, raggels en damp-open waterdichte folie gekregen. De muurplaat, een deel van de schroten en hoekkeper aan de Zuid-Westzijde zijn in het werk met het best te verkrijgen hout vervangen. Er zijn platen volgens ontwerp [REDACTED] als dakbeschot aangebracht, deze vormen in de toekomst met het gips, met ertussen binnenisolatie, een stevige cassette. Alles in nauw overleg en onder toezicht van de OMDH. Om geen enkel risico met de gevels te lopen is een tijdelijke stempel gezet. Restauratie architect houdt bij het gehele werk vast aan het bestaande uiterlijk. Enkel indien nodig werd er centimeters afgeweken. Aannemer Den Hoed volgde dit minutieus, daarvoor zijn vele uitvoeringstekeningen in het werk door [REDACTED] getekend. De door de tijd verkregen ronde dakvormen blijven, al heeft het complex constructief wel een nieuw verband gekregen (de cassette).

Het cementstuck is in december van de gevels afgehakt tot de originele stenen, om de 42 cm dikke monumentale gevels uit circa 1475 te laten drogen. De Oude Holle pannen zijn eender als de originele, en zijn inmiddels teruggelegd. De balkconstructie in de kap blijft geheel behouden en zal in de toekomst in het zicht blijven. Het fotoverslag van het Wind-en-waterdicht zetten treft u als bijlage. Het eerste werk aan het Stoven- en Tapijthuis is uitgevoerd door de timmerlieden van Den Hoed en gevelwerkers van Van Bommel, onder begeleiding van restauratie-architect [REDACTED] mede-eigenaar [REDACTED] en toezichthouder [REDACTED] OMDH (zie ook het Foto-verslag).

Waardstelling van het bebouwde

Inmiddels zijn er tal van onderzoeken uitgevoerd met als doel de historische waarden van het bebouwde, ook voor de toekomst te (kunnen) behouden. Dientengevolge hebben eigenaren grip op het Rijksmonument kunnen krijgen en zijn experts de dialoog aangegaan over wat wel en wat niet zou moeten gebeuren:

- QuickScan door [REDACTED] ErfgoedhuisZH
- QuickScan DuMo (duurzaamheid monument) door [REDACTED] Lakerveld
- Eerste schets [REDACTED] (mei architecten)
- Opname Balkherstel [REDACTED]
- Bouwhistorische verkenning, [REDACTED]
- Houtinspectie Den Hoed
- Weer en waterdicht maken Stoven- en Tapijthuis door Den Hoed (houtrot herstel en daken) en Bommel (gevels)
- Advies muurstempel, Ernst de Beaufort
- Gevelonderzoek, Monk Stuckadoors & Stricolith
- Tekenen van Bestaande situatie, [REDACTED]
- Maatwerkadvies DuMO (duurzaamheid monument) door [REDACTED] Lakerveld,
- Chemisch onderzoek gevels (zouten). Bommelgroep
- Constructief onderzoeken gevel, dak en balken [REDACTED]
- Bouwfysisch advies, [REDACTED] Niemann
- Definitief ontwerp Nieuwe situatie [REDACTED] & [REDACTED]

Voordat de bouwstrategieën en principes worden uitgelegd, neemt dit document u mee in het beeldbehoud door enkele foto's.

Beeldbehoud

Monumentwaarden

Het Stoven- en Tapijthuis wordt volgens de Du-Index van het Handboek Duurzame Monumentenzorg (SBR, VROM, Rijksgebouwendienst, RCE; september 2008) aangemerkt als een Categorie C (Monumentaal Flexibel) monument. De vele ingrepen in het verleden maken het monument extra bijzonder. In het verleden van de verschillende functies die het complex heeft gehuisvest, tref je vele tijdelijke details aan. De verschillende elementen zijn als de jaarringen van een boom de kern van het geheel geworden. Enkel de deels weggerotte muurstijlen en sleutelstukken zijn in de index van uitzonderlijke waarde en vallen waarschijnlijk onder Categorie B (Museaal Functioneel) of hoger. Bouwhistoricus [REDACTED] noemt dit vrijwel geheel origineel houtwerk zeldzaam en betekenisvol in haar omvang, gezien het bouwjaar. Het oorspronkelijke houtwerk is deels als prefabricage uit Rotterdam aangevoerd en deels ter plekke hergebruikt.

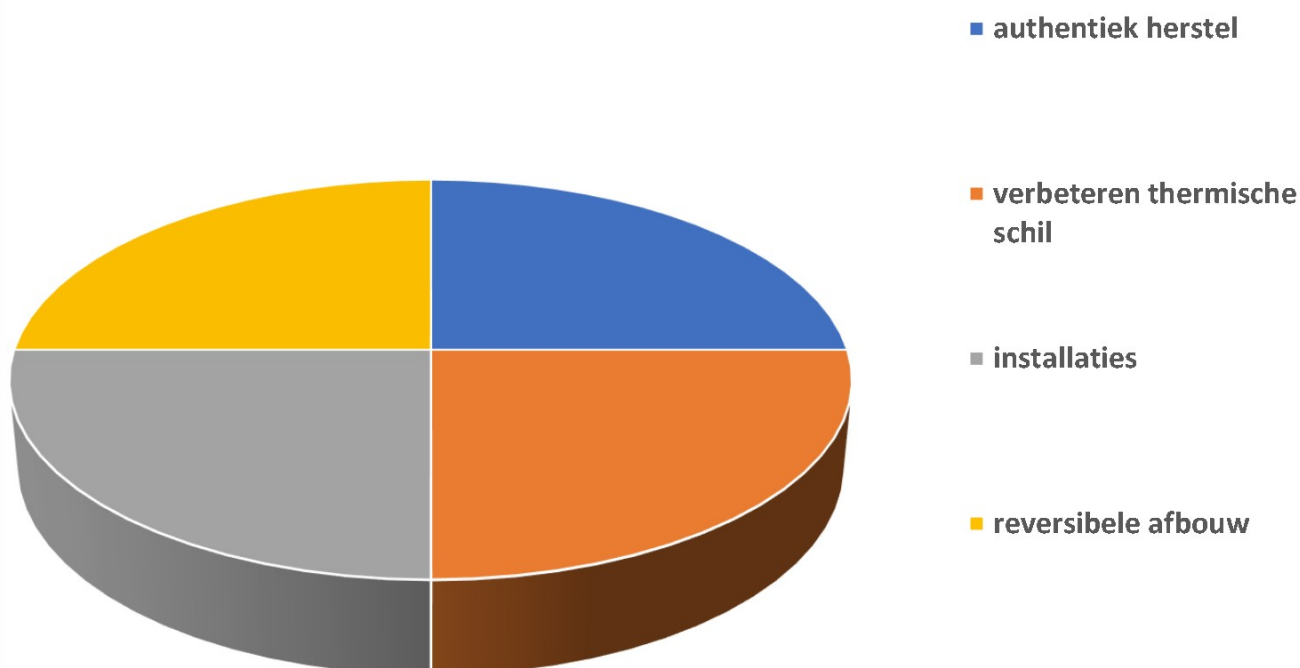

Bij het omvormen tot een woonhuis geeft het DuMo advies van [REDACTED] (Lakerveld) restauratie-architect [REDACTED] genoeg handvatten om het monument volgens de volgende drie lijnen te isoleren, te ventileren en te gaan verwarmen.

1. De historische, originele **schil** wordt verbeterd en vormt door aanpassingen (zoals achterzetramen) een afdoende thermische schil met een redelijke RD-waarde en wooncomfort.
2. De vloeren en daken (ondergrond en deksel) worden vernieuwd met oude recyclede materialen.
3. De **installaties** voor lage temperatuurverwarming, warm en koud water, riolering en elektriciteit worden gedaan.

Hierbij wordt rekening gehouden met de zeldzaamheid, originaliteit van de authentieke elementen. Deze blijven en/of komen zoveel mogelijk in het zicht. Door het regelmatig verwarmen, na het geheel waterdicht zetten, worden de monumentale elementen beter dan ooit behouden voor de toekomst.

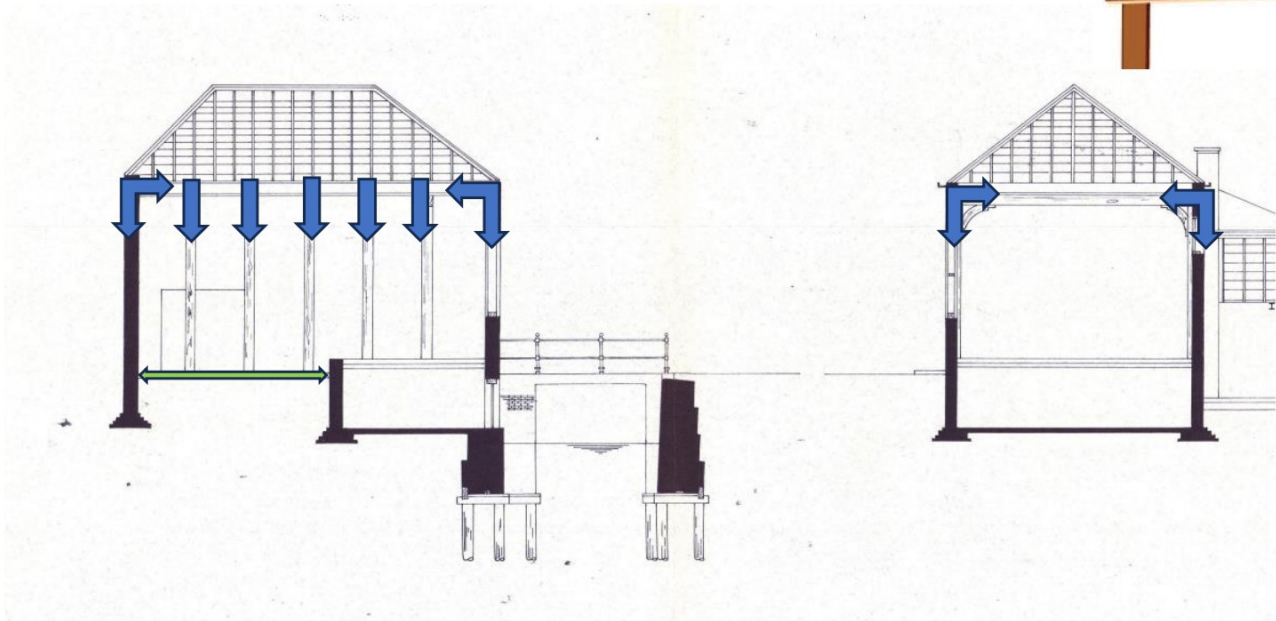
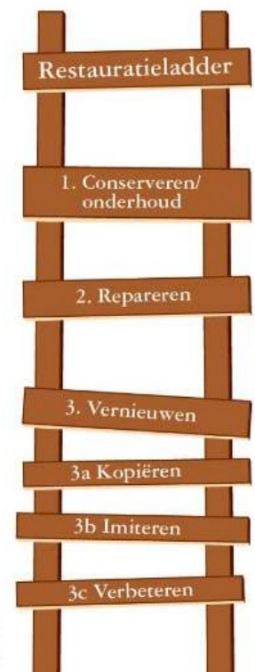
Bouwonderdelen

A. Authentiek herstel

In het voorste deel van het pand, het 15^e eeuwse Tapijthuis, krijgt men meer zicht op de originele, historische en monumentale onderdelen, door de open indeling en nieuwe zichtlijnen. De grote open ruimte krijgt zo haar authentieke karakter terug, een ontmoetingsruimte wat de sfeer heeft van een overdekt dorpsplein. Hierdoor komen de historische zichtlijnen terug en krijgt de binnenruimte allure.

De hoge houten dragende kozijnen blijven zoveel mogelijk in originele staat behouden, en worden met achterzetramen (Monuglas) thermisch verbeterd. De aanpak van dit houtrotherstel valt enkel onder de noemer (achterstallig) onderhoud. De kleur blijft gelijk als bestaand.

Het originele verband moet worden teruggebracht. Door de groot geproportioneerde balken weer opnieuw in te boeten in de gevels (zie blauwe pijlen in uitsnede historische bouwtekening bovenstaand), krijgt het pand weer constructieve stevigheid. Bij de dragende constructie worden de opleggingspunten van de balken in de gevels herstelt. Door rotte delen te vervangen met nieuw gelijk hout wordt het verband teruggebracht en het huis voor de toekomst gefixeerd. De verbinding wordt dan weer als nieuw. Er wordt met zoveel mogelijk originele materialen gewerkt, dus waar hout hersteld kan worden, wordt er niet opgegoten. De ECM richtlijnen voor monumentaal herstel worden daarbij gevolgd. Alleen als het in het werk te omvangrijk blijkt, komt de overstap naar epoxytechniek om het verband terug te brengen dichterbij. De rol van de muurstijlen is constructief zo beperkt, dat deze niet hoeven te worden aangepakt; maar enkel onderhouden. Met als doel het houtrot te stoppen.

De balkopleggingen zitten los en moet opnieuw worden gerealiseerd, sinds de gevels naar buiten zijn gaan staan. Dit is volgens Ernst de Beaufort constructief essentieel om het gebouw weer voor honderden jaren toekomstbestendig te maken. Zowel Den Hoed als Van Lierop hebben hier voorstellen voor gedaan. Onze restauratie architect wil starten met het geheel als authentiek 100% origineel met hout te realiseren: aanlassen. Mocht dit werkelijk te kostbaar worden; dan stappen we over op aangieten in een houten bekisting. Beide werkwijzen zijn zo omvangrijk, dat aannemers het werk met de twee slechtste balkkoppelen willen beginnen; om zo te bezien wat de hoeveelheid werk nu werkelijk behelst. Hopelijk kan de RCE en de AOK zich in deze aanpak vinden; anders valt *preferred* aannemer Den Hoed af. Als alternatief wordt aannemersbedrijf Van der Graaff of Kneppers betrokken.

De gevel heeft het vooral aan de Zuid-Westzijde zwaar te verduren gehad. De werking van het pand is wonderwel door de muur bestaande uit twee stenen (42 cm) opgevangen. Het meest 'noodzakelijke' gevelherstel bestaat uit het aanbrengen van honderd meters helibars, inboeten van los metselwerk en enkele kasten nieuw metselwerk. Dit wordt door Van Bommel gerealiseerd, met Monks als stukadoors voor het kalkstuck aan de buitenzijde (we houden de kleuren aan van de afgelopen 20 jaar).

Veel van de monumentale waarden van de plek blijven bij het omvormen tot een woon, werk en familiehuis behouden. Bij de indeling is ervoor gekozen om zoveel mogelijk monumentale waarden in het zicht te brengen en te behouden. Het terugbrengen van het open karakter en het herstellen van originele zichtlijnen geeft het huis de originele ontmoetingsfunctie terug. De grootste ruimte noemen eigenaren dientengevolge het 'dorpsplein'. Hier waan je je in een ander tijdperk doordat er een overvloed aan historische, monumentale details te zien is.

De huidige entresol, lift en andere storende staande elementen gaan eruit. Bij het intimmeren werken we vooral reversibel. Zo blijft het mogelijk het Tapijt- en Stovenhuis, ook na de periode in gebruik als woonhuis, weer een andere functie te geven. Al maakt niemand van ons die vele nieuwe functies meer mee, het ligt in lijn der historische verwachting dat het gebouw nog vele andere functies zal krijgen en dat het huis nog vele jaarringen zal krijgen.

Onder aan de dakvlakken hingen origineel geen dakgoten. In fase 1 zijn nu wel toekomstige goten voorbereid. Toch stelt [REDACTED] nogmaals voor geen goten te plaatsen. Helemaal nu in het plan de buitenzijde van de gevels toekomstbestendig gemaakt kunnen worden, lijkt de noodzaak voor de goten verdwenen. Daarbij prevaleert de historisch esthetische waarde en de authenticiteit, boven het gebruiksgemak. Zo krijgt het aangezicht van het complex haar originele *look and feel* terug. Goten blijven wel aan de Noordzijde behouden. In de plattegronden nieuwe situatie en de uitvoeringsdetails van restauratie-architect [REDACTED] ziet u hoe dit er uit komt te zien.

B. Verbeteren thermische schil

Het Stoven- en Tapijthuis had in 2023 geen waterdichte buitenschil en nagenoeg geen isolatie. De laatste jaren dat ██████████ er woonde werd er nauwelijks verwarmd. Dientengevolge trok bewoner/kunstenaar zich terug in een tweetal compartimenten midwinter: het souterrain en het Stovenhuis. Over het achterstallige onderhoud en behoud van de gebouwen is er veel communicatie terug te vinden in het Bouwhistorische Onderzoek. De inwatering van het dak en de lage intensiteit van verwarming heeft samen bijgedragen aan het vergevorderde stadium van houtrot. De leegstand ten tijde van verkoop (met afgesloten gas en elektriciteit) heeft de luchtvochtigheid van de ruimten, hout en de gevels vervolgens niet verbeterd. Nu er een goede paraplu is (*zie pagina 6 Weer en waterdicht zetten*) gezet vormt het verbeteren van de thermische schil een belangrijke strategie voor alle verdere herstel en de bouwwerkzaamheden. Met een hoogwaardige thermische schil ontstaat er een acceptabel hedendaags wooncomfort, dit geeft het pand met daarin veel authentiek en gerestaureerd monumentale hout een veel duurzamere context.

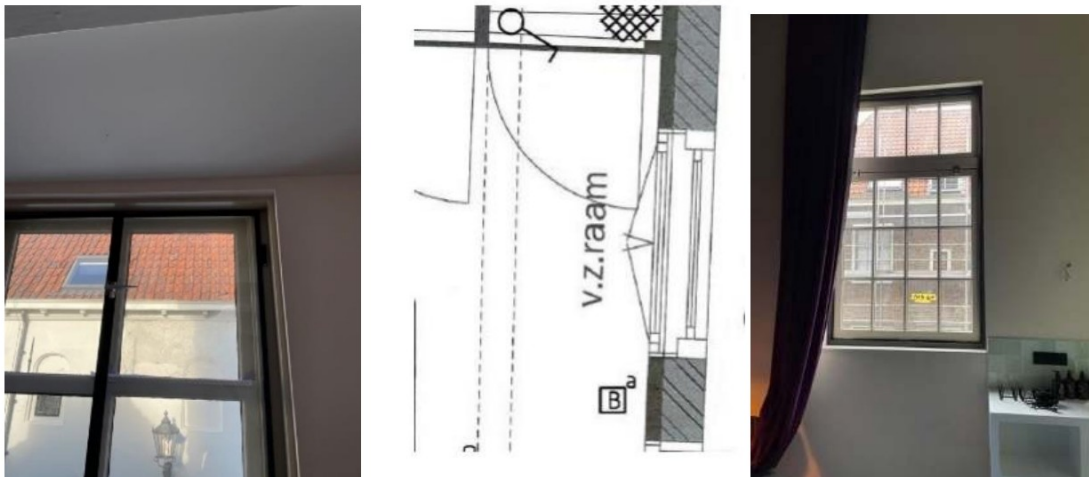
Om het complex als woonhuis geschikt te maken, brengen we waar mogelijk extra RD-waarde aan de gevels, de raamkozijnen, de vloeren en het dak aan. De gevels rondom het 'dropsplein' krijgen met uitzondering van de tuinzijde een isolatiemortel aan de buitenzijde gesmeerd van 20 tot 30 mm. Vervolgens loopt de thermische schil bij de raamkozijnen aan de binnenkant door, en deze volgt via de waterzijde van het Stovenhuis via het nieuwe kozijn (achterdeur) en de glasgevel terug via de aan de buitenkant geïsoleerde tuingevel. De huidige RD waarde van 0,9 tot 1,0 van de 42 cm dikke gevel wordt ingepakt en warmer gehouden door een deken van enkele centimeters. Op deze manier komt het geheel op een RD-waarde van 2,2; welke we dan vervolgens met isolatie aan de binnenzijde nog kunnen verhogen tot 3,5, met een kleine 40 mm.

Alle gevels hebben jarenlang veels te veel vocht gekregen en vastgehouden, mede door het niet-open karakter van het in de jaren 20 aangebrachte cementstuck. Nadat het Stovenhuis geheel waterdicht is gemaakt, worden de gevels het liefst 2 a 3 maanden gedroogd. De isolatiemortel die dan vervolgens wordt aangebracht bestaat uit dampopen luchtbelletjes (*aerogell*). Deze wordt aan de gevelkant in een raap aangebracht en aan de buitenkant met een natuurlijke kalkstuck afgestuckt. Ook het stuckwerk blijft gewoon 'kroepoek', ██████████ heeft het werken met blokken of beplating afgewezen. Het gehele, beoogde pakket wordt uitvoerig beschreven in het DuMo Rapport (*pagina 27*).

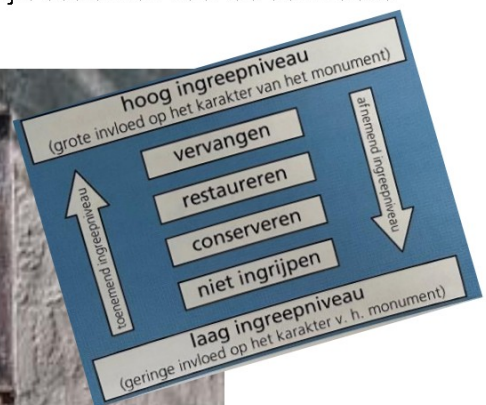

De binnenisolatie met houtvezelmateriaal levert dan circa een extra RD-waarde van 1,5 op. Het geheel varieert dan van een RD-waarde van 3,5 op de plekken, waar binnen geïsoleerd kan worden; en 2,5 aan de overige geveloppervlakten. Enkel de gevel aan de Tuinzijde wordt geheel en enkel en alleen aan de buitenzijde geïsoleerd: met een blok van circa 80 mm neopor grafiet, welk een RD-waarde van 2,5 toevoegt. De buitenkant wordt geheel afgestuckt in een grijswitte kleur, zoals bestaand. Hierdoor behoud het gehele huis precies eenzelfde uiterlijk.

De raampartijen worden volgens het principe Weeshuis aangepakt. Daar heeft Van Eesteren de kozijnen opgedikt met een zwarte hardhouten lat en daar het achterzetraam op gemonteerd. De kleur van het raam is zwart zodat die het minste doet met het oorspronkelijke zicht van de gevelkozijnen. Zie bijgaande detail en foto's van de achterzetramen van Monuglas (Hotel WSHS, Spieringstraat). Enkel het hoogstnodige houtrotherstel wordt gedaan, hierdoor houden de kozijnen het vervallen karakter. Voor de waterzijde betekent dat de raamkozijnen zoveel mogelijk met rust worden gelaten, enkel die plekken waar herstel strikt noodzakelijk is, worden vervangen of hersteld, zoals hier en daar een onderdorpel. Er komt aan de binnenzijde hoogwaardig dubbel isolatieglas tegenaan, om zodoende de thermische eigenschappen te verbeteren. Het uiterlijk blijft conform het bestaande. Uiterlijk een zeer laag ingreepniveau, ondanks dat de thermische kwaliteiten wel degelijk wordt verbeterd door deze laag.

Kritieke details vormen de overgangen van de buitenschil en de binnenisolatie, de oude en nieuwe vloeren en de overgangen van de gevel naar de dakvlakken. Deze worden door [redacted] (mei architecten) uitgetekend. Elk van deze getekende details en/ of uitvoeringstekeningen wordt voorgelegd aan onze bouwfysicus [redacted] (Niemann) om koudebruggen of fouten in de dampspanning te voorkomen. Ook erkend DuMo-adviseur [redacted] (Lakerveld) blijft betrokken voor de definitieve tekeningen.

Alle dakvlakken worden geïsoleerd aan de binnenzijde, met uitzondering van het Stovenhuis. Daarmee krijgen de dakvlakken een 20 x hogere RD-waarde. Wetende dat de voorgevel van het Tapijthuis decennialang is ingeregend, willen we die gevel pas later aan de binnenzijde isoleren, na totale droging. De open kap had hoogstens een waarde van 0,3, deze krijgt met het nieuwe dakbeschoot en dadelijk het isolatiemateriaal een RD-waarde van 6,0. Voor de detaillering van het Stovenhuis grijpt [REDACTED] terug naar het origineel uit circa 1875. In het ontwerp van het huisje zijn de ijzeren dakspanten T-profielen van hoge monumentale waarden. Het gebruik laat het toe om deze geheel in het zicht te brengen, en aan de buitenzijde te isoleren. Gezien de functie als zitkamer/ loungeruimte met kachel centraal in het zicht, krijgt het Stovenhuis een gelijke RD-waarde als de grote kap mee.

Om de grote ruimten te kunnen blijven verwarmen in de toekomst, in een wereld waarin je je voetafdruk wilt verminderen en het gebruik door de hoge elektriciteit- en gasprijzen wil verkleinen, worden alle horizontale vlakken hoogwaardig geïsoleerd en komt er een ingangsportaal. Dat laatste dient voor de realisatie van een tussenklimaat, waardoor bij entree en vertrek de hoofdruimte niet dermate wordt belast met een koude golf aan kubieke meters lucht, dat dat niet lekker voelt. De aangrenzende, onverwarmde toegang (AOR) zorgt voor een betere energieprestatie en vormt letterlijk een thermische buffer. De grondvlakken en plafonds kun je zien als warmtestralers en warmte-deksels per ruimte.

De industriële look van de begane grondvloer blijft behouden door een betonnen broodjesvloer te plaatsen. De kelder- en de verdiepingsvloeren worden aangepast, zodat hiermee een grote stap in comfort kan worden gezet. Ofwel aan de onderzijde ofwel aan de bovenzijde komt een isolatiepakket met een RD-waarde van minimaal 5,0. Zo wordt het DuMO advies gevolgd en wordt als het ware een deksel per vertrek gerealiseerd. Ook op de zoldervloer wordt er een dik pakket isolatie gelegd op de originele dekvloer van de middeleeuwse balken. Op deze manier houden we het aanzicht van het plafond in het hoofdvertrek geheel origineel en authentiek.

C. Installaties

Voor de verwarming van het gebouw wordt er voor een warmtepomp met een aqua warmte wisselaar gekozen. Momenteel laten eigenaren, DuMo adviseur en architect zich wegwijs maken in deze mogelijke installatie. Elke keuze wordt voorgelegd aan de bouwfysicus, die ook de RD-waarden en het vermogen heeft doorgerekend. Bij verwarmen, hoort ook ventileren. Het ouderwets ventileren met kierstanden van dakvensters en openzet boompjes in ramen of roosters biedt een duurzame en goede oplossing voor de gewone leefruimten. De roosters worden aangebracht waar nu al oude doorvoeren geen nut meer dienen. Mechanische ventilatie wordt toegepast in de natte cellen (toiletten, douche, badkamer). Voor de keuze wordt ventilatie via het fornuis zelf verkozen.

Op de bovenste verdieping komt warm en koud stromend water, hwa en hedendaagse elektriciteit. Op de tussenverdieping nagenoeg hetzelfde. De woonverdieping (begane grond) wordt gasloos ingericht. Mechanische ventilatie komt zowel in de keuken als in het toilet, om zonder grote nadelen op het verwarmen van het huis toch te kunnen ventileren. Net zoals afgelopen 40 jaar drijven ventilatoren de warmte in de hoge ruimte naar beneden. De wasmachine, de droger en de verdere installaties worden in de kelder geplaatst.

De intensiteit van het gebruik per kubieke meter lucht is zeer beperkt bouwfysisch. Er zal bij feestjes en bijzondere gelegenheden extra geventileerd worden door het openzetten van ramen, achter- en voordeur.

De centrale verwarming bestaat uit een lage temperatuur vloerverwarming en -koelsysteem, die in verschillende compartimenten kan worden ingedeeld. Deze lage temperatuurverwarming verwarmt en koelt ineen. De kelder (het souterrain aan het water) en slaap- en werkvertrekken worden enkel plaatselijk elektrisch verwarmd. Dit ontziet het lage temperatuur verwarmingssysteem en het aantal aan te brengen buizen/ slangen.

Voor een adequate systeem van verwarmen is het toekomstig gebruik van de ruimten leidend. Lage temperatuur vloerverwarming op gehele begane grondvloer zorgt voor het nu geheel ontbrekende comfort. De aan te brengen vloerverwarming kan per zones (hoge Tapijthuis, Tuinkamer, Stovenhuis) worden aan/ en uitgezet. (Tussen)deuren worden geplaatst om te compartimenteren; zo kan er bijvoorbeeld 's avonds enkel het Stovenhuis verwarmd worden op 20 °C, terwijl de rest van het gebouw afkoelt naar de nachttemperatuur van 16°C. Tijdens vorstperioden wordt niet het gehele gebouw op 20 °C gehouden maar op 17°C. Die ruimten waar bewoners wat langer verblijven blijven comfortabel. Het is essentieel dat het 'dorpsplein' – de grote monumentale ruimte met de kaarsnissen en hoogmonumentale raampartijen wel op temperatuur kan komen onder de middeleeuwse verdiepingsbalken. Overdag en in de nacht creëer je zodoende een lagere overall temperatuur, dan waar 's avonds mensen verblijven. Onder de slaapverdiepingen met werkruimte zit deze grote verwarmde leefruimte, door trek stijgt de warmere lucht richting deze vertrekken. Naar verwachting van de bouwfysicus [REDACTED] hoeft er in die vertrekken nagenoeg niet verwarmd te worden, enkel plaatselijk.

De elektrische installaties zijn tegenwoordig veelsoortig en omvangrijk. Bij de verbouwing worden enkel minimale installaties toegepast, doordat de luchtbehandeling en de klimaatinstallaties geheel handmatig bediend blijft. Afhankelijk van de monumentale waarden, voorziet opbouw van elektriciteitsdraad. Zoals gezegd komen in de benedenruimte een aantal roosters voor ventilatie. In de slaap/ werk/ kinderkamers komt de ventilatie door gebruik van de kierstanden van de dakvensters en een viertal ventilatiepijpjes onder de dakpannen tot stand. Het vermogen van de stopcontacten moet in elk vertrek afdoende zijn, zodat naast laag verbruikende LED verlichting en apparatuur, ook elektrische verwarmingsarmaturen en infrarood panelen plaatselijk voor bijverwarming kunnen zorgen.

Bij de indeling van de belangrijkste leefruimte 'dorpsplein' is optimaal gebruik gemaakt van de ruimte- en daglicht die de hoge raampartijen geven. Er wordt geen extra vloeroppervlak in de hoge ruimte geplaatst, daar eventuele entresols, e.d. de hoogste monumentwaarden schaden. Wel draagt de vloerverwarming en thermische isolatie van gevels en plafonds bij aan een lager totaal energiegebruik en groter comfort. Om lekker in het grote volume te kunnen verblijven, wordt natuurlijk materiaal gebruikt, zoals isohennep, houtvezelmateriaal en kalkstuc. Deze materialen, naast zware gordijnen en vilt, worden ook toegevoegd om de akoestiek te verbeteren. De plaatsing van gordijnen rondom het portaal en bij de achterzetramen draagt bij aan het akoestische vermogen van het geheel. De entree (Molenwerfzijde) en de glazen pui rond de tuinkamer (Noordzijde) worden ook akoestisch afgewerkt. In het kleinere Stovenhuis gebruiken we akoestische verf om terugkaatsing tegen het dakbeschot/ plafond te beperken. Terzijde, wanneer maar enigszins mogelijk worden tijdens de bouw drinkwater besparende voorzieningen getroffen.

D. Reversibele afbouw

Vervangende materialen, isolatiemateriaal en nieuwe constructies zijn verenigbaar met het al bestaande en kunnen zodoende het natuurlijke gedrag op het gebied van vocht, ventilatie, flexibiliteit van de oude constructie, van het gebouw niet dwarsbomen. Om die reden wordt voor de isolatie van de gevels gekozen voor natuurlijk materiaal. We gaan daarbij uit van zo minimaal ingrijpen als mogelijk. Bescheidenheid geldt als strategie voor de gehele bouw, maar zeker ook voor het nieuwe aanzicht van de verschillende leefruimten. Vooralsnog gaat het plan uit van geen enkel element of plek de waardevolle elementen geheel weg te nemen. De nieuwe keldertrap bijvoorbeeld wordt over de oude heen gerealiseerd en zodoende is de oude weer simpel in het zicht te brengen.

De nieuwe glazen pui is hier bijna helemaal 'gecontramald' tegen de steunbeer van het kerkgebouw. Een voorbeeld van goed reversibel ingrijpen. Bovendien wordt met deze isolatie-glazen pui en de dito glazen kap erboven een flink deel van de buitenruimte tussen twee samen functionerende gebouwen tot interieur, met zeer gunstig gevolg voor het energiegebruik. In meerdere opzichten goed DuMo-werk dus. Foto Wilma Kuyvenhoven.

De functies per ruimte en indeling valt te lezen op de plattegronden (zie ook *Ruimtebeschrijvingen* pagina 17).

Er is bij de meeste ingrepen of veranderingen voor oplossingen gekozen, die later eenvoudig zijn terug te draaien. De indeling is grotendeels flexibel, of het nu gaat om het portaal, de plaatsing van de keuken, etcetera, we kiezen ervoor om zoveel mogelijk duurzaam af te bouwen en in te timmeren. Dit werk beperkt zich tot de hoogst noodzakelijk (meest minimale ingrepen) en later gemakkelijk opnieuw zijn te veranderen.

Als er aanpassingen worden gedaan, zoals bij de isolerende glazen pui die de oude buitenruimte deels tot een tuinkamer maakt, wordt er gekozen voor waar mogelijk een contramalle inrichting (installatie). Zo biedt elke inrichting de mogelijkheid om de ingreep in de toekomst weer aan te passen of ongedaan te maken.

De bestaande horizontale vlakken hebben veel te lage isolatiewaarden en dragen slechts geringe monumentwaarden, zodoende worden deze aangepakt voor grote slag in comfort. De grond en vloeroppervlakten worden aangepast (zie ook thermische verbeteringen) met isolatiemateriaal: *eps, pir*. Essentieel om het gebouw werkelijk enigszins energie behapbaar te maken.

De kap herbergt in de hoeken in de toekomst vier slaapkamers. Deze hebben een iets groter oppervlakte dan de vijfde slaapkamer en de badkamer, vandaar dat daar voor een kleinere hoogte is gekozen. Zodoende is het raamoppervlak van het middelste flink kleiner, t.o.v. het eerste ontwerp. De trapopgang en de gang komen centraal. De beoogde 7 dakvensters worden tussen drie sporen geplaatst, zoals te doen gebruikelijk.

De ontwerpvisie van architect [REDACTED] is om de 18e eeuwse kap (met 21e eeuwse indeling) los te weken van de veel monumentalere begane grondindeling. Juist door geen dakramen meer in de kopgevels te plaatsen, krijgt het Tapijthuis een robuuster aanzicht vanaf het Vroesenhuis/ Erasmuspark en vanaf de Molenwerf. De dakvensters van de kinderkamers vallen iets groter uit, dan bestaand, maar zijn in aantal kleiner en zorgen voor het beoogde comfort. Het totale raamoppervlak wordt kleiner dan in de voorgaande bestaande situatie. De plaatsing van de dakvensters is juist niet in dialoog met de middeleeuwse raampartijen eronder aangebracht. Ze geven juist het verschil in dynamiek aan. De gelijke verdeling maakt het een rustig geheel en geeft ritme.

Energieneutraal

Het lijkt in de ontwikkeling van de gehele planvorming soms een keuze voor het of het ander: energiebesparend of monumentaal. Echter toch kun je monumentaal wel degelijk laten oplopen met energieneutraal. Uit de gekozen (bovenstaande) ontwerpstrategieën valt te lezen dat is getracht het monument voor de toekomst te behouden, mede door op comfort een enorme stap te maken. De energiezuinige lage temperatuurverwarming is bij lange na niet energieneutraal, maar scoort 20x hoger dan het bestaande voor de verbouw. En sorteert voor om zonder enorm hoge kosten de woonruimten te kunnen bewonen.

Een paar reversibele aspecten hebben we niet opgenomen, maar biedt zeker stof tot nadenken of is wellicht de volgende stap:

- **Hemelwater, regenwater, spoelwater, etcetera**
Beperkte omvang van het project (slechts 6 persoons) maakt dat we NIET kijken naar hergebruik van hemelwater, regenwater, spoelwater, e.d.. Hemelwater naar grachten; tenzij gemeente dat anders wil.
- **Zonnepanelen**
In het eerste ontwerp is geprobeerd met een mooi ritme in de dakvensters de zonnepanelen ertussen op te nemen, in het nu voorliggende ontwerp zijn die eruit gehaald. Wellicht is in de toekomst, na verruiming van het gemeentelijke beleid ten aanzien van het plaatsen van zonnepanelen, het wel mogelijk zonnepanelen op het dak aan de Tuinzijde te plaatsen, want deze panelen zijn geheel reversibel. Zonnepanelen plaatsen op de kap van het Stoven- en Tapijthuis is simpelweg afgeraden door de OMDH, vanuit het gemeentelijke beleid is dat te verklaren (*Regels omtrent het verduurzamen van monumenten en panden in de beschermde binnenstad en haar randen; Regeling Erfgoed en Duurzaamheid 2020*). Ook het DuMo Rapport spreekt over verschillende beperkingen voor het plaatsen van PV(T) panelen / windturbine / zonnecollectoren (zie *DuMo, pagina 32*). Perceel Molenwerf 9 bevindt zich in de hoogmonumentale binnenstedelijke zone, waar nauwelijks zonnepanelen mogen worden geplaatst.

Energiesamenwerking

Om de energiekosten te sparen is het idee om aan te sluiten bij een energie coöperatie binnenstad, of te participeren in collectieve energievoorziening of zonnepanelen. Deze zouden zo op het dak van de HEMA geplaatst kunnen worden. Dit idee zoemt al lang door onze stad, maar het initiatief is vooralsnog niet van de grond gekomen. Eigenaren kunnen worden geadviseerd deel te gaan nemen in een collectief project of coöperatie om zo in de toekomst bewuster en energieneutraler in de elektriciteitsbehoeften te kunnen voorzien. Helaas houden de hoge, marktconforme transportprijzen van de opgewekte elektriciteit zulk initiatief nog (even) tegen. De gemeente Gouda maakt dit soort samenwerking (vooralsnog) ook niet gesubsidieerd mogelijk.

4. Onderbouwende bijlagen

Opname Balkherstel Vincent, [REDACTED]

Bouwhistorische verkenning, [REDACTED] mei 2023.

Definitief ontwerp Bestaand en Nieuwe situatie [REDACTED] [REDACTED] maart 2024.

Maatwerkadvies DuMO (duurzaamheid monument), [REDACTED] Lakerveld, februari 2024.

Fotoverslag Weer en waterdicht zetten en gevels drogen Stoven- en Tapijthuis, Den Hoed en Bommel, februari 2024.

5. Ruimtebeschrijvingen

‘Dorpsplein’

Middeleeuwse hoofdrimte in het gebouw met oorspronkelijke kerkelijke ontmoetingsfunctie, luxueus uitgevoerd met hoge glas-in-lood-ramen. Kenmerkt zich door verpulverde witte binnengevels met deels weggerotte middeleeuwse muurstijlen, korbelen, sleutelstukken en kozijnen. Deels worden de gevels aan de binnenzijde geïsoleerd (zie boven *Thermische schil, pagina 9*); maar wel met behoud van de authentieke maatvoering tussen gevels, balken en muurstijlen. Vloeren ventilatieplan en lage temperatuurverwarming aanbrengen met hoge RD-waarden, zodat de ruimte met een waterpomp met een warmtewisselaar in het water voor deze ruimte voldoet (zie *DuMo Rapport, pagina 35*).

- Zoveel mogelijk terugbrengen in originele staat;
- Indien financieel mogelijk: ontbrekende muurstijl, het sleutelstuk en missend korbeel terugbrengen;
- Bestaande hoge ruimte in het zicht brengen: entresol afbreken;
- Monumentale ruimte ervaren als historische ontmoetingsruimte;
- Halfglazen tochtportaal/ tussenruimte/ AOR biedt entree aan de Molenwerf, met plek voor toilet, keldertrap, jassen/ tassen/ schoenen. Dit geheel wordt in meest minimale volume gerealiseerd;
- Kaarsnissen behouden in het vrije zicht maken;
- Eet- en ontmoetingszone;
- Vleugel voor sfeer en eventueel huiskamer concertjes;
- Met als centraal element de steektrap met een halve draai.
- Biedt ruimte aan tal van zitplekjes (in de ramen aan waterkant, net, balustrade, zitten op traptreden);
- Verhoogde monumentale keldervloer behouden, geeft prima plek aanduiding.

Trap/ balustrade

Bij het ontwerp van de dubbele steektrap (met een halve draai) wordt een kleine balustrade/ entresol in het ontwerp opgenomen, waarop je kan zitten of een boek kan lezen.

- De trap (eyecatcher) met kleine balustrade wordt contramal gerealiseerd;
- Ruimte om jezelf terug te trekken;
- Geheel reversibele bouw.

Stovenhuis

Laat 19^e eeuwse huisje met kachel centraal, de plek waar origineel de turf werden gestookt.

- Avondkamer met gezellige zithoek 6p;
- Tv, spelletjes, vuurtje stoken/openhaard;
- Originele stalen kaspanten weer goed zichtbaar maken;
- Rolluik noordzijde weg;
- Entree wordt krijgt met de nieuwe houten deur meer allure.

Lessen uit het verleden I

loungeruimte rondom de historische Sint Janskerk stookplaats

Midden tegen de tussenwand Stoven- en Tapijthuis resteert op de begane grond een deels historische stookplaats. In het verleden bevonden stookplaatsen zich om een constructief bouwkundige reden tegen een bouwmuur op afstand van de buitengevels. Op deze manier blazen we het ‘wonen rond de schouw’ nieuw leven in door onze lounge en televisie/ digitale schermtijd hier te positioneren. Tijdens deze veel avonden, kan eventueel de centrale verwarming lager, en kunnen de velours gordijnen of binnenluiken worden gesloten. Reken maar dat je hier knus en energiezuinig kan verblijven.

Tuinkamer (Noordelijkste deel lessenaarsdak)

Een tuinkamer wordt gecreëerd door een gedeelte van lessenaarsdak te verwijderen. Vroeger was dit deel ook een omheinde tuin, een open buitenplaats.

- Metselwerk wanden behouden rondom;
- Geïsoleerde pui/ glasgevel met openslaande deuren;
- Structuur van dak behouden;
- Buitenruimte voor wat buiten spelen en grote eettafel.

Tot halverwege de 19^e eeuw hebben de muren onder het lessenaarsdak een heel ander doel gehad: een grote omheinde buitenplaats. Deze buitenruimte werd in de middeleeuwen waarschijnlijk door gilden en ambachtslieden gebruikt. Precies tussen de Sint Janskerk en het Tapijthuis gelegen; het Stookhuis van de Kerk stond er toen nog niet. Zie Kadastertekening uit 1828 (deze uitsnede is ook onderdeel van uit de *Bouwhistorische verkenning* pagina 15).

¹¹ Kadaster. legerartikel GDA01 553 REFKS1

Lessen uit het verleden II middeleeuws buitenleven

Eeuwenlang was in dit deel van het huis een historische buiten stookplaats, naast de meest waarschijnlijke hoofdingang van het kerk-gelieerde Tapijthuis. Wat met haar karakteristieke 5 boogramen (er is er nog 1) de aandacht trok van de kerkbezoeker of willekeurige voorbijganger. Wellicht werden hier broden gebakken of ijzerwerk gesmeed; de precieze functie heeft bouwhistoricus [REDACTED] niet kunnen achterhalen. Een gemiddeld middeleeuws gezin was jong gebruikte het grachtenwater intensief voor vervoer, toilet en als wastobbe. De gemiddelde middeleeuwer was veel buiten en leefde op straat.

In de half open/ half overdekte tuinkamer kun je heerlijk in de schaduw op een mooie zomeravond dineren. De moderne, isolerende pui is onderdeel van de thermische schil. Nu de tuinkamer wordt toegevoegd met de openstaande openslaande deuren aan het lessenaarsdak, treedt er veel licht binnen. Bedenk je welke ambachtslieden en gilden hier gebruik van maakten eind 15 eeuw...

Bruggetje en watersteiger

De kade wordt door de projectleider [REDACTED] (Gemeente Gouda) aangepakt. De planken net boven de waterlijn worden beter bereikbaar gemaakt vanaf de halve deur souterrain en de vaste buitentrap.

- Vaste begroeiing en planten worden vervangen door potten, ook om de wortelgroei tegen te gaan;
- Bestaande trap (nu ladder) wordt een vaste;
- Biedt plek aan vissen, suppen, ochtendzon en een kleine aanlegplaats.

Souterrain/ kelder

De halve deur wordt weer bruikbaar gemaakt voor toegang tot de waterkant, aanlegsteigertje voor smal bootje, Het souterrain huisvest de technische installaties, opslag, kampeerspullen en wastoestellen.

- Wasmachine en droger;
- Overige techniek en veel ruimte voor opslag;
- Aqua CV / WTW;
- Opbergruimte, schuurspullen, etcetera;
- SUPboards opblazen.

B.g.g. gedeelte lessenaarsdak

Centrale woonkamer functie. Deze lichte ruimte verbindt achter met voor. Hier komen het Stovenhuis, het Tapijthuis en de tuinkamer samen.

- Nieuwe glaspui wordt geheel contramal gerealiseerd (reversibel);
- Lichtlijnen lopen zowel richting Stovenhuis als het 'dorpsplein';
- Openslaande deuren maken de tuinkamer en het begane grond deel onder het lessenaarsdak tot 1 geheel;
- Biedt ruimte aan kastenwand;
- Plek waar je je kan terugtrekken;
- Reversibele bouw.

Ouder slaapkamer (verdieping lessenaarsdak)

De ouder slaapkamer krijgt een opgang vanuit de trap. Deze kamer biedt ruimte aan slapen, kleding en een kleine half open badkamer met douche en toilet.

- Ouderslaapkamer op de verdieping;
- Bereikbaar via entresol/balustrade;
- Nieuwe glaspui wordt geheel contramal gerealiseerd;
- Beperkt, maar zicht op Sint Janskerk.

Zolder onder grote kap

Inmiddels is de kap uit circa 1750 met gebruik van originele oude dakpannen geheel hersteld en aangepakt. Kap en vloer zolder krijgen isolatie met hoge RD-waarde. De zolder biedt ruimte aan de kinderen, een logee, de werken en de dagelijkse spullen.

- 4 kinderkamers
- Extra slaapkamer (pleegkind / logeerkamer / werkkamer);
- Badkamer: bad, douche, wastafel, toilet;
- Opbergruimte, bv kasten in wanden tussen kinderkamers en deels op vliering;
- De dubbele steektrap met een halve draai komt centraal op zolder boven, zodat de overloop toegang kan geven aan de 6 ruimten;

- Zolder temperatuur lager dan in hoofdvertrek, evt. waar nodig plaatselijk elektrische of met Infrarood bijverwarmen.

6. Kleur- en materiaalgebruik

De kleuren proberen we zo veel als mogelijk eerder te houden (als bestaand), zo houden we hetzelfde aangezicht. Uit kleurenonderzoek van het cement blijkt dat de gevels naast wit, vele soorten grijs hebben gekend. Cementgrijs kenmerkt zich door een kleur met veelal anderskleurige (donkerdere) puntjes erin. De kleur van het schilderwerk van de kozijnen is achtereenvolgens donkerwit (rijks koel grijs), beige, lichtbruin (rijks bruin), koolteer bruin en donkerbruin (ral 8019) geweest. De kozijnen aan de straatzijde droegen de kleur oker of (grijs)wit; nu in bestaande situatie oker (rijks zacht oker 18). Eigenaren en architect [REDACTED] kiezen ervoor om het oker van de kozijnen aan de straatzijde te behouden, net als het karakteristieke zeer donkerbruin aan de waterzijde. De luiken bij de voordeur Molenwerfzijde dragen de kleur RAL7026, maar waren eerder gras en parelgroen van uiterlijk. We kiezen ervoor deze zwartgrijs te maken (rijks zwart grijs 08), wat er heel dichtbij staat. De muurankers blijven gitzwart (ral 9005). De nieuwe stalen pui wordt, net zoals het profiel van de achterzetramen Tapijthuis, de nieuwe coating van de T-profielen van het Stovenhuis en het gebogen raam (er net boven) in het Tapijthuis aan de kerkzijde worden in de kleur zwart (ral 9005) geplaatst.

In onderstaand overzicht staan de materiaalkeuze en de kleuren in RAL per onderdeel vermeld:

onderdeel	herstel/ aanpassing/ nieuw	bestaande kleur	kleur nieuwe situatie
muurplaat (helft)	herstel	vuren	vuren
muurplaat (helft)	herstel	eiken	eiken
Sporen	herstel	amerikaans grenen	amerikaans grenen
Hoekkeper	herstel	eiken	eiken
houten balken	herstel	eiken	eiken (scherven)
slechtste (meest verrotte) houten balk	herstel optioneel	eiken	eiken (gevuld met epoxyhars)
gestuckte buitengevel kerkzijde	aanpassing	cementgrijs	midden grijs RIJKS04
gestuckte buitengevel waterzijde	aanpassing	cementgrijs	midden grijs RIJKS04
gestuckte buitengevel straatzijde	aanpassing	donkerwit	midden grijs RIJKS04
gestuckte buitengevel Kosterstuintzijde	aanpassing	cementgrijs	midden grijs RIJKS04
buitengevel schoon metselwerk Kosterstuintzijde	herstel	voegwerk grijs	voegwerk grijs
Schoorsteen	herstel	Waal (terra)	waal (terra)
pleister buitenzijde Stovenhuis	minimaal herstel	wit RAL9010	wit grijs RIJKS01
pleister binnenzijde Stovenhuis	aanpassing	wit RAL9010	wit grijs RIJKS01
pleister binnenzijde straatzijde, waterzijde	Herstel	wit RAL9010	wit grijs RIJKS01
Muurankers	herstel (ontroest en gecoat)	zwart RAL9005	zwart RAL9005
enkele nieuwe muurankers	oude worden geplaatst als sier op bestaande plek waar	zwart RAL9005	zwart RAL9005

	nieuw verzonken rvs ankers voor de verankering worden geplaatst	rvs	-
stalen T-profielen Stovenhuis	herstel (ontroest en gecoat)	menie bruinrood RAL3011	zwart RAL9005
kozijn kerkzijde	nieuw	zwart stalen profiel RAL9005	zwart stalen profiel (geïsoleerd) RAL9005
kozijn Stovenhuis	aanpassing	aluminium rvs-profiel	zwart stalen profiel (geïsoleerd) RAL9005
zonder rolluik	-	-	-
gebogen raam kerkzijde	nieuw	zwart stalen profiel RAL9005	zwart stalen profiel (geïsoleerd) RAL9005
kozijnen waterzijde	herstel	donker oud bruin RAL8019	donker oud bruin RAL8019
kozijnen straatzijde	herstel	zacht oker RIJKS18	zacht oker RIJKS18
zonder inklim spijlen	-	-	-
voordeur	aanpassing	aluminium rvs-profiel	zwart stalen profiel (geïsoleerd) RAL9005
luiken voordeur straatzijde	herstel	donkerblauwgroen	zwart grijs RIJKS08
deklat monuglas achterzetramen	nieuw	-	zwart (hout)
profiel achterzetramen	nieuw	-	zwart (staal geïsoleerd)
gevelstenen	herstel	Divers	terra (waal) RIJKS16
loodsslappen rond Stovenhuis dak	aanpassing	-	lood
bestrating waterkant Stovenhuis	herstel	dakpannen en plantengroei	waalsteentjes als bestrating
omgekeerde dakpan lessenaarsdak gevels	aanpassing	-	dakpan
damp open isolatiefolie Ati-Pro op dakbeschot onder pannen	aanpassing	-	niet zichtbaar
PIR isolatie op T-profiel	aanpassing	-	niet zichtbaar
bestaande ruiten	herstel	enkel glas	enkel glas
handmatige ventilatieroosters	ntb	Ntb	ntb

